

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 6. 8. 2019

Število objav: 4

Internet: 3

Tisk: 1

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 1

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 0

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 4

Internet	Naslov	Če je dobra za veter, ni za sneg		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Svet24.si; 465.492, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 5. 8. 2019		
Stran v zbirki: 7	Avtor	Marija Šelek		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...odpihnili, nikakor ni preprost. Če je sila narave izjemno močna, nam še tako kakovostna streha ne bo pomagala, je prepričan dr. Mitja Košir s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. »Bo pa zagotovo ob vse pogostejših in intenzivnejših neurjih z orkanskim vetrom treba razmišljati o masivnejših kritinah...			

Internet	Naslov	Prihodnost mariborskega letališča skozi oči Univerze		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Maribor24.si; 155.831, Slovenija		
	Rubrika, Datum	ostalo; 5. 8. 2019		
Stran v zbirki: 10	Avtor	Jerneja Potočnik		
	Teme	Inženirska dejavnost, inženirji, Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...INTERREG Alpine Space, hkrati pa pri različnih prijavih na nove razpise,«pojasnijo na Fakulteti za strojništvo. Povedo še, da tudi na Fakulteti za gradbeništvo , prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru izvajajo strokovne recenzije na podlagi javnih naročil, kar vključuje presojo prometa. Prav tako že sama Univerza...			

Internet	Naslov	To so največji poslovni kompleksi, ki se jih da kupiti na dražbah		
Zaporedna št. 3	Medij; Doseg	Finance.si; 115.666, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 5. 8. 2019		
Stran v zbirki: 18	Avtor	Aleš Perčič, Uroš Božin		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...gramoza, ki ga je za okoli 4.500 ton, in 9.900 ton predelanega gradbenega materiala. Predmet prodaje so še pravice pridobivanja tehničnega kamna za potrebe v gradbeništvu in dela na prometnicah ter predelava nenevarnih gradbenih odpadkov. Na dveh zemljiščih je predvidena tudi širitev kamnoloma. Cena za kompleks je postavljena...			

Tisk	Naslov	Rast dodane vrednosti nad rastjo prodaje, dobički rekordni		
Zaporedna št. 4	Medij; Doseg	Bančni vestnik; , Slovenija	Stran: 31	Površina: 2.891 cm ²
	Rubrika, Datum	Ostalo; 5. 8. 2019		
Stran v zbirki: 26	Avtor	Bojan Ivanc		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...% trgovina, 9,5 % promet in skladiščenje, 6,5 % strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti in 5,8 % dejavnosti IKT in gradbeništvo . Uteži po dejavnostih se niso veliko spremenile, z izjemo gradbeništva , kjer je dodana vrednost porasla za petino na 1,3 mrd EUR. Od 1,6-milijardnega prirasta dodane vrednosti v letu 2018 se je...			

👤 Marija Šelek

Če je dobra za veter, ni za sneg

🔍 0 | 🕒 5. Aug 2019, 06:45

📌 Priporočil 0

🔗 Deli na:

📘 Facebook

🐦 Twitter

Krovec s petindvajsetletnimi izkušnjami je na naše vprašanje o strehi, ki je veter v takšnih silovitih neurjih ne bi odpihnil, kot iz topa ustrelil: nemogoče, takih streh ni! Kasneje je pojasnil, da bi Slovencem svetoval, naj raje varčujejo pri avtomobilu kot pa pri strehi na lastnem domu. Govori iz izkušenj.

Kakšno streho zgraditi, da nam je ne bo odpihnil orkanski veter?

Kaj pa bi se na svetovni ravni zgodilo, če bi v izogib posledicam vročinskih udarov vse strehe prebarvali z belo barvo? In kaj je to hladna streha?

Ljubljanski krovec **Darko Halič** je ob nedavnih neurjih opazil, da razkriva predvsem pločevinaste kritine, za katere je skoraj prepričan, da so bile pritrjene na stare, dotrajane letve oziroma ostrejša. »Ljudje nove kritine vijačijo na stara ostrejša in se ne zavedajo, da vijaki ne bodo zdržali nadaljnjih 30 let. Problem so predvsem stare strehe, novi strešniki so kakovostnejši. Bo pa očitno treba tudi v notranjosti države, kjer to sedaj ni bilo običaj, razmišljati o pokrivanju streh s kritino s protivetrnimi kljukicami, s katerimi preprečimo, da veter dvigne streho. Na Primorskem tako protivetrno zaščito že dolgo uporabljajo, v notranjosti to nikoli ni bilo potrebno. Počasi se bodo ob tako pogostih silovitih neurjih ljudje morali zavedati, da so dobri strešniki s protivetrno zaščito nujni.«

Halič ne more mimo tega, da ljudje tudi pri strehah zelo varčujejo. »Vsi tako zelo šparajo. Poznam kar nekaj primerov, ko je lastniku hiše težko plačati 15.000 evrov za kakovostno streho, medtem ko ima na dvorišču avto za 50.000. Avto je še vedno pomembnejši od dobre strehe.«

Krovci imajo vedno veliko dela, vendar se ob posledicah neurij bolj popravlja in krpa stare kot postavlja nove strehe.

Več denarja, več varnosti

Odgovor na vprašanje, kakšne strehe bomo morali graditi v prihodnosti, da nam jih vedno pogostejša neurja ne bodo odpihnili, nikakor ni preprost. Če je sila narave izjemno močna, nam še tako kakovostna streha ne bo pomagala, je prepričan dr.

Mitja Košir s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. »Bo pa zagotovo ob vse pogostejših in

intenzivnejših neurjih z orkanskim vetrom treba razmišljati o masivnejših kritinah in ostrejših, ki jih veter ekstremnih hitrosti težje poškoduje. Pri tem bomo v Sloveniji prišli v nasprotje s tradicijo lahkih ostrešij in lahkih kritin, kakršne smo gradili zadnjih sto let. Najslabša možnost za streho je v primeru močnega vetra ravno pločevina, vendar pa ne moremo trditi, da je to slab material. Tudi pri pločevinasti strehi je zelo pomembna kakovost in kako je pritrjena na ostrešje. Pri tem je še veliko prostora za izboljšanje. V primeru močne toče bi jo prav pločevinaste strehe odnesle veliko bolje, saj se pločevina ob toči, kakršne se spomnimo lani v Črnomlju, le deformira, medtem ko betonski ali opečnati strešniki počijo.«

Košir pravi, da so tehnološke rešitve za trdnejše strehe na voljo, le v prakso jih bo treba prenesti. To bo ob pogostosti takšnih neurij lažje in tudi nujno, projektanti in investitorji bodo vedno bolj ozaveščeni, vse pa je kot vedno povezano z več denarja.

Ravne strehe ali v zemljo vkopana hiša?

»Protivetrne sponke na strešnikih so zagotovo smiselna rešitev, vendar to zviša ceno strehe – tako zaradi materiala kot zaradi dela. Treba bo dobro premisliti, kaj je pomembno. Neurja so pri nas lokalizirana in vsak upa, da se mu katastrofa ne bo zgodila. Zato se še vedno odločamo za cenejše možnosti. Ravne strehe bi bile verjetno odpornejše proti vetru, a vse je odvisno od izvedbe. Če boste vkopali hišo v zemljo, boste pred vetrom verjetno še najbolj varni, ampak v taki hiši ste bolj izpostavljeni vodnemu udaru. Proti naravi se nikoli ne da zmagati popolnoma, vedno morate sklepati kompromise. Tudi sam bi se pri lastni hiši verjetno še vedno odločil za tradicionalno kritino, torej opečnat strešnik,« odgovarja Košir, ki pri Slovencih ne bi izpostavil posebnih napak pri gradnji hiš, morda preredko razmišljamo le o hidro- in toplotnih izolacijah ter premalo izoliramo ostrešje, zato prihaja do pregrevanja mansard.

Mitja Košir

Nevarnost v Kočevju

Kočevski gasilci, ki so imeli pred tedni zaradi neurja skoraj 60 intervencijskih dogodkov, so večinoma posredovali pri razkritih strehah. Prav na težave s pločevinastimi je opozoril tudi predsednik PGD Kočevje **Igor Kalinič**. »Najlažje je bilo pomagati ljudem, ki jim je s strehe pometalo deset ali dvajset strešnikov, mnogi imajo rezervo spravljeno še doma, pa tudi iz trgovine strešnike brez težav dostavijo. Težave so nam povzročale pločevinaste strehe, ko je odneslo polovico ali kar celo streho. Predvsem pločevinaste strehe starejšega datuma je potrgalo in odneslo, vendar niso bili varni niti tisti z novejšimi pločevinastimi strehami. Tako je streho, staro samo pet let in gotovo kakovostno narejeno, izjemno močan veter dvignil v celoti – skupaj z lesenim ostrešjem, da so ostali samo še goli zidovi!« je pripovedoval Kalinič, ki se je ravno v teh dneh prepričal, da so pločevinaste strehe ne samo težko nadomestljive in da na takih objektih gasilci ne morejo narediti drugega, kot jih prekriti s ponjavo, temveč da so tudi izjemno nevarne.

Šimen Zupančič

Veter je odpihnil celo streho.

»Imeli smo primer devet metrov dolgega in štiri metre širokega pločevinastega kosa (velikost garsonjere!), ki ga je veter odnesel 70 metrov in je z vso silo priletel v drug objekt, tam je nastala nova škoda. Spomnim se, da smo pred dvema letoma med vetrolomom prav tako odstranjevali pločevinasto streho s hiše, ki jo je tja prineslo od sosedov in ljudje zaradi pločevinastega oklepa niso mogli ven.«

Pri tem gasilec opozarja, da je gibanje na prostem v takem neurju sila nevarno.

»Po zraku v takem vremenu letijo kosi v velikosti avtomobila – to je noro! Absolutno nihče ne sme biti zunaj. Tudi gasilci smo se na podlagi izkušenj naučili, da dokler se ujma ne umiri, ne gremo na teren. V takem vremenu se ne da pomagati, lahko naredimo samo še več škode oziroma se kdo resno poškoduje.«

Ko se veter umiri, pa se gasilci preobrazijo v krovce in kočevski priznavajo, da so že kar zverzirani.

Če je dobra za veter, ni za sneg

Za zdaj se ljudje na Kočevskem o protivetrni zaščiti streh ne pogovarjajo. »Naše strehe so narejene tako, da prenesejo večjo obremenitev od zgoraj, torej za velike količine snega. Na Primorskem pa so take, ki prenesejo več obremenitve od spodaj – torej so bolj odporne proti vetru. Pri nas imajo strehe zaradi snega tudi večji naklon, so bolj strme, kar je spet slabo za veter.«

Ampak na Kočevskem pade pozimi izjemno veliko snega, torej bi nastopile z ravnimi strehami druge težave. *»Primorske strehe pri nas ne pridejo v poštev, bi pa morda bilo dobro razmisliti o kombinaciji strmih streh in bolj pritrjenih strešnikov. To, kar se zadnje čase dogaja v neurjih pri nas, ni klasičen veter – to so sunki vetra, ki ne prizadenejo vseh hiš v naselju, ampak je ena hiša popolnoma odkrita, sosednja pa ostane nedotaknjena. To silo in pustošenje narave je res neverjetno opazovati.«*

S strehami nad podnebne spremembe

Na drugem koncu sveta, natančneje v Indiji, doživljajo najvišje temperature v zgodovini, zaradi dolgega obdobja, ko se živo srebro ni spustilo pod 40, grozijo suša, pomanjkanje vode in hrane. Zaradi tako visokih temperatur je umrlo že blizu 200 ljudi. Vročinski udari so vedno intenzivnejši, pogostejši in daljši. Če bo podnebje še naprej tako kazalo zobe, strokovnjaki opozarjajo, da so v nevarnosti številna človeška življenja, ne samo gospodarstvo tako izpostavljenih držav. Še enkrat velja omeniti opozorilo klimatologa Aljoše Slameršaka, da ne gre za zelene, temveč preživetvene politike za naslednje generacije! Deset mest z najbolj onesnaženim zrakom na svetu je prav v Indiji.

Hladne strehe

Pri Mednarodni neprofirni organizaciji Natural Resources Defense Council (NRDC), katere moto je »Najboljša obramba za Zemljo« in ki združuje skoraj tri milijone članov in aktivistov, med njimi 600 znanstvenikov in odvetnikov, ti se po svetu ljudem trudijo zagotavljati pravico do vode, zraka in neokrnjene narave, opozarjajo, da je kar 60 odstotkov streh v indijskih mestih narejenih iz kovine, azbesta in betona. Takšne ustvarjajo nevarne toplotne otoke in še poslabšujejo onesnaževanje. Da o ljudeh, ki so pod takimi strehami brez klimatskih naprav, ne izgubljam besed. Zato so že stekli programi in iniciative za hladne strehe, ki lahko s svojimi rešitvami v obliki specialnih premazov in kritin, ki odbijajo sončno svetlobo, pomagajo temperaturo znižati tudi do pet stopinj.

Če bi vsako leto prebarvali pet odstotkov streh, bi lahko s tem delom končali čez 20 let, privarčevali pa bi 24 milijard ton izpustov ogljikovega dioksida. Na vsakih 300 kvadratnih metrov prebarvanih streh naj bi prihranili deset ton izpustov CO₂, kar je količina, ki jo v ozračje izpusti avto v dveh letih in pol!

Za kakšen ukrep se bomo torej odločili v naši prestolnici, kjer se bo po izračunu švicarskega inštituta Crowther Lab in naše ARSO povprečna letna temperatura do leta 2050 dvignila za 3,5 stopinje Celzija, v najtoplejšem mesecu leta pa za kar osem stopinj? Da bo izmed vseh evropskih mest najtopleje prav v Ljubljani, je lahko presenečenj zgolj za tiste, ki ne slišijo podobnih svaril, kot je bilo tisto junijsko slovenskega Greenpeaca in pridruženih 40 različnih organizacij. Te so opozarjale, da se Slovenija segreva dvakrat hitreje od svetovnega povprečja in da smo v ključnem letu za sprejemanje odločitev za našo podnebno prihodnost.

Bele strehe

Medtem pa so pred časom ameriški strokovnjaki odkrili, da lahko z energijsko učinkovitimi zelenimi ali belimi strehami znižajo temperaturo zgradbe kar za 84 odstotkov.

Med pobudniki za bele strehe se je pred osmimi leti oglasil tudi **Bill Clinton**. Sledile so mu iniciative za belo streho, ko so prostovoljci prebarvali precej ameriških streh in tako zmanjšali stroške stavb za elektriko, potrebno za hlajenje.

Da imajo svetle kritine velik potencial, se strinja tudi dr. Mitja Košir s Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani. Enako je s tako imenovanim hladnim asfaltom. To so posebni asfali s podobnimi lastnostmi in učinki kot hladne strehe. »Nazadnje sem takšnega zasledil v Los Angelesu in videl, da o tovrstnih talnih površinah precej razmišljajo. Za nekatera mesta v ZDA so že predpisali, da morajo v ožjem mestnem jedru stavbe imeti zeleno ali hladno streho. Če bi uporabili hladne strehe in svetel asfalt na globalni ravni, bi gotovo to imelo na podnebje ugoden vpliv. Študije so pokazale, da če bi vsem urbanim površinam povečali odbojnost za sončno sevanje, bi bil vpliv na letno temperaturo v rangu nekaj stopinj, vendar menim, da so te ideje utopične.«

Več zanimivih vsebin si preberite v novi izdaji revije Zarja Jana.

krovec

strehe

vreme

veter

sneg

Prihodnost mariborskega letališča skozi oči Univerze

JERNEJA POTOČNIK · 2 uri

NAZADNJE POSODOBLJENO: 10 ur

Čeprav na mariborskem letališču ni videti toliko letal, kot bi jih morda želeli, je potencial velik. O tem, kako bi lahko v razcvetu Letališča Edvarda Rusjana sodelovala mariborska Univerza, smo se pogovarjali z nekaterimi fakultetami

Na **Fakulteti za logistiko UM** so nam pojasnili, da z letališčem sodelujejo že več let, saj ga v okviru pedagoškega procesa obiskujejo na strokovnih ekskurzijah. Tako se študenti spoznajo z letališčem in logističnimi procesi, ki tam potekajo.

Kako vidijo prihodnost letališča na **Fakulteti**? »Menimo, da ima mariborsko letališče velik potencial predvsem z vidika tovarnega prometa in logistične podpore odvijanju letalskega prometa in dejavnosti, saj glede na njegovo lokacijo in trenutno opremljenost že predstavlja potencial za pretovorne in servisne aktivnosti. Ob ustreznem in nadaljnjem razvoju logistične podpore na letališču bi se lahko ustvarilo moderno in konkurenčno logistično okolje.«

Še tesnejše sodelovanje med **Fakulteto za logistiko** in mariborskim letališčem bi lahko zgodbo dodatno obogatilo, saj kot povedo: »Pri snovanju in vzpostavljanju vidimo **Fakulteto za logistiko UM** kot pomembnega partnerja, prav tako bi letališče lahko predstavljalo potencialnega zaposlovalca našim diplomantom. Le ti namreč tekom študija pridobijo širok nabor znanj s področja logistike, ki jih lahko aplicirajo tudi na situacije na mariborskem letališču.«

Domači inženirji

Izvrstne inženirje v svet pošilja tudi **Fakulteta za strojništvo**, ki zanje priložnost vidi tudi v sodelovanju z letališčem, povedali pa so, da so o tem že razmišljali: »Fakulteta za strojništvo je zagotovo zainteresirana tudi za sodelovanje z **Letališčem Maribor**. Na **Fakulteti za strojništvo** smo sposobni ponuditi teoretično izobraževanje kandidatov za

pridobitev licenc poklicnih in prometnih pilotov, v povezavi s formalnim izobraževanjem. Ob tem bi bilo potrebno zagotoviti praktično usposabljanje, o čemer so sicer že potekali neformalni pogovori s tujim podjetjem, ki ima interes po tovrstni dejavnosti za tuje državljane, vendar bi to pomenilo, da bi se študij izvajal v angleškem jeziku. Prav tako lahko ponudimo izobraževanje inženirskega kadra za vzdrževanje letal. Vsekakor bo potrebno glede nadaljnjih dogovorov in sodelovanja med Fakulteto za strojništvo Univerze v Mariboru in Letališčem Maribor počakati na strateške odločitve države glede prihodnosti letališča.«

Fakulteta za strojništvo bi lahko ponudila teoretično izobraževanje kandidatov za pridobitev licenc poklicnih in prometnih pilotov ter izobraževanje inženirskega kadra za vzdrževanje letal.

Univerza za mesto

Povezovanje Univerze in našega mesta je, tudi glede na nekdanjo povezanost mariborskih šol ter mariborskega gospodarstva, skorajda nujno, k temu pa posamezne fakultete vse bolj stremijo. Na Fakulteti za strojništvo UM opišejo mnoge projekte, ki kažejo na sodelovanje:

»Univerza v Mariboru sodeluje z Mestno občino Maribor na več različnih projektih v različnih vlogah. Medtem, ko je v preteklih letih sodelovala z MOM na Operativnem programu čezmejnega sodelovanja Slovenija Avstrija in Slovenija Hrvaška s projektoma PMinter: Medregijski vpliv ukrepov za varstvo zunanjega zraka pred onesnaževanjem z delci iz cestnega prometa ter City Volunteers, je v sklopu Evropske prestolnice mladih sodelovala pri projektu Na poti od ideje do uresničitve in zaposlitve – pripravljalne aktivnosti. Večletno sodelovanje lahko podkrepimo tudi s projekti, pri katerih smo bili uspešni glede na javni razpis MOM na področju mladine, kjer smo izvedli projekte Laboratorij zaposlitvenih priložnosti, Model M 2014 – Poletno jesenska šola, Model M 2015 Express, Model M 2016 (R)Evolucija, Model M 2017 Podravje – Karierno mreženje s podjetji za mlade (Pakt za mlade 2017), Akademija 2018 – Družbena odgovornost z mladimi in za mlade.«

In kaj počnejo v tem študijskem letu? »Trenutno aktivno sodelujemo na projektu Mobility Ecosystem for Low-carbon and Innovative moDal shift in the Alps – MELINDA v sklopu sheme INTERREG Alpine Space, hkrati pa pri različnih prijavih na nove razpise,« pojasnijo na Fakulteti za strojništvo.

Povedo še, da tudi na Fakulteti za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo Univerze v Mariboru izvajajo strokovne recenzije na podlagi javnih naročil, kar vključuje presojo prometa. Prav tako že sama Univerza v Mariboru vsako leto soorganizira Karierni sejem, namenjen osnovnošolcem in dijakom ter študentov, ki se jim s sejemske predstavitvijo izobraževalnih institucij ter delodajalcev predstavijo karierne možnosti. Univerza sodeluje z MOM tudi pri povezovanju deležnikov za pripravo strategij za naslednji Operativni program v obdobju kohezijske politike 2021-27.

“Navedene oblike sodelovanja zagotavljajo, da smo na ravni obeh institucij korak bliže k pridobivanju povratnih informacij o kadrovske potrebah delodajalcev in hkrati o njihovih pričakovanih glede potrebnih znanj in kompetenc po zaključku izobraževanja.”

Letališka časovnica

Mariborsko letališče, od leta **2008** po pionirju slovenskega letenja **Letališče Edvarda Rusjana Maribor**, je v Sloveniji drugo največje mednarodno letališče in je primerno za mednarodni komercialni letalski promet. Na letališču se nahajata dve vzporedni stezi, ena je asfaltna in meri **2500 metrov**, krajša travnata pa **1200 metrov**.

Zgodovina letališča je burna, medijsko pa je podprtih predvsem zadnjih **10 let**. Leta **2012** je bil odprt povsem nov terminal v vrednosti kar **15 milijonov evrov**, ki bi naj omogočal prevoz **600 000** potnikom letno. Prenovljen je bil tudi stari potniški terminal, ki so ga obnovili v letu **2013**. Takrat je **Aerodrom Maribor** iz rok **Globala** prešel v roke novega lastnika **AvioFun d.o.o.**, tistega leta pa je letališče obiskalo **15 000** potnikov, precej več kot leto pred tem. V oktobru **2014** je večinski delež letališča odkupila **Delavska hranilnica**. Junija **2015** so na letališču vzpostavili novo povezavo do **Londona**, ki je trajala le do septembra **2015**, ter povezavo z glavno avtobusno postajo v **Mariboru**. V tem času je **Delavska hranilnica** odkupila še preostali delež podjetja in postala edini lastnik, vse do leta **2016**, ko je letališče prevzela družba **SHS Aviatlon**.

Upravljanje letališča je povsem druga zgodba, o čemer pričajo tudi nedavni dogodki, o katerih lahko preberete v naših prispevkih: [Mariborsko letališče od jutri zaprto](#), [Družba DRI dobila dovoljenje za poskusno obratovanje letališča](#), [Država v reševanje mariborskega letališča, DRI bo prevzela vajeti](#), [Dostop do mariborskega letališča prepovedan](#).

To so največji poslovni kompleksi, ki se jih da kupiti na dražbah

Čas branja: 5 min

0

05.08.2019 17:15

Kdo bo novi lastnik zapuščenih pisarniških stavb, lesnopredelovalnih in gradbenih objektov ter kamnolomov?

UROŠ BOŽIN , ALEŠ PERČIČ

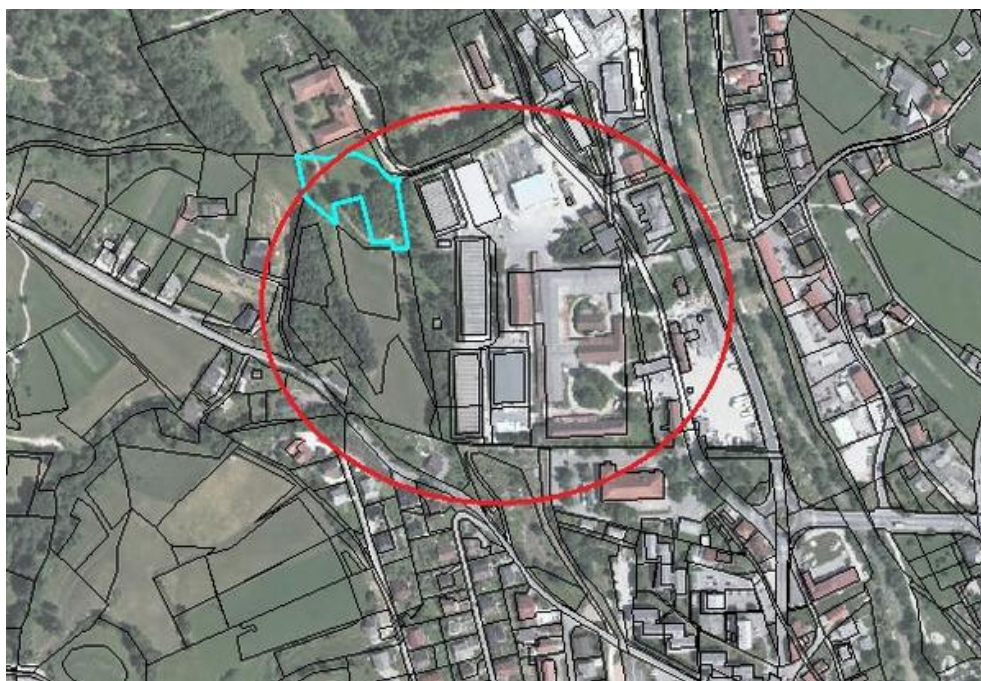
Več iz teme:

[Placeholder for related content]

[dražba >](#)[cene nepremičnin >](#)[nepremičnine >](#)[Andrej Toš >](#)[Agencija Republike... >](#)[Kika >](#)[Kraški zidar >](#)[Geodetska uprava... >](#)[Florina >](#)[Mestna občina Maribor >](#)

Do konca avgusta se bo na dražbah znašlo kar nekaj večjih poslovnih kompleksov – naprodaj so večji proizvodnoindustrijski prostori, kjer so se izvajale lesnopredelovalne, gradbene in kemične dejavnosti, večji vrtni center pri Mariboru, kamnolom na Primorskem ter več pisarniški stavb – nekdanjih upravnih stavb propadlih slovenskih gradbincev.

Kompleks v Kamniku za 1,14 milijona evrov

Stečajni upravitelj **Andrej Toš** bo na dražbi 20. avgusta poskušal prodati **večji industrijski kompleks Kemijske industrije Kamnik**. Naprodaj je devet zemljišč skupne površine okoli 45 tisoč kvadratnih metrov, na katerih je več starejših poslovnih stavb. Primarno se zemljišča prodajajo kot celota po izklicni ceni 1,14 milijona evrov. Če kupca za celoto ne bo, pa se bo poslovni kompleks prodajal po delih. V tem primeru so izklicne cene določene na podlagi velikosti zemljišč, najmanjše je naprodaj za 845 evrov, največje pa za 390 tisoč evrov.

Zemljišča so tokrat naprodaj že šestič. V zadnjem zbiranju nezavezujočih ponudb v začetku prejšnjega leta je upravitelj dobil sedem ponudb, od katerih je bila ena za celoto, druge pa za posamezne dele, je razvidno iz enega od sklepov na **AJPES**.

Ponudnik je za celoto takrat ponujal 770 tisoč evrov. Upravitelj je v nadaljevanju predlagal prodajo po ceni 880 tisoč evrov, a se upniki s tem niso strinjali, zato je tokrat postavljena na že omenjenih 1,14 milijona evrov. Za območje propadlega **Kika** je bilo v preteklosti več idej, da bi spremenili namembnost za stanovanjsko gradnjo, a do danes po naših neuradnih informacijah akti še niso bili spremenjeni.

Upravna stavba Kraškega zidarja za 1,45 milijona evrov

V začetku septembra bo iz stečajne mase podjetja Kraški zidar naprodaj **upravna stavba propadlega sežanskega gradbinca**. Gre za sodobno zasnovano petetažno stavbo v Sežani, ki je bila zgrajena leta 2002, naprodaj pa je skupaj z opremo. Stavba obsega klet z 81,6 kvadratnega metra, pritlični del s poslovnim delom (113,1 kvadratnega metra) in gostilno (63,6 kvadratnega metra), poslovni prostori v prvem, drugem in tretjem nadstropju pa skupaj merijo dobrih tisoč kvadratnih metrov, kažejo podatki **Gursa**. Pri prvi prodaji je bila izklicna cena 2,08 milijona evrov, tokrat pa je cena določena pri 1,45 milijona evrov. Dražba bo 5. septembra.

Upravna stavba z vrtnim centrom na obrobju Maribora

Na prvi dražbi 17. septembra bo v stečaju družbe **Florina** naprodaj **vrtni center z upravno stavbo in opremo v naselju Zrkovci pri Mariboru**. Nepremičnine so južno od naselja Zrkovci in vzhodno od kanala hidroelektrarne Zlatoličje. Družba Florina se je ukvarjala z biotehnikom, urejanjem in vzdrževanjem vrtov in drugih površin ter prodajo na veliko in drobno. Zemljišča skupno merijo 8.388 kvadratnih metrov, upravna stavba in vrtni center pa skupaj obsegata približno 1.700 kvadratnih metrov. Kompleks upravne stavbe, vrtnega centra in servisnega objekta je bil zgrajen leta 2006. Objekti so bili dobro vzdrževani, a ker so že nekaj časa prazni, se pojavljajo prva znamenja propadanja, je razvidno iz ceditve.

Skupaj z nepremičninami je naprodaj tudi pisarniška, računalniška in druga oprema. Kompleks je naprodaj za 1,23 milijona evrov. Družba Florina je nastala v petdesetih letih z združitvijo mestnega podjetja Vrtnarstvo Maribor in skupine komunalnih vrtnarjev. Leta 1997 je bila privatizirana. Družba se je v težavah znašla leta 2008, ko je **mestna občina Maribor** odstopila od pogodbe o dolgoročnem upravljanju zelenih površin v Mariboru. Zaradi težav je družba v letu 2012 prenehala poslovati, v letih 2012 in 2013 pa je bil izveden postopek prisilne poravnave. Kljub preusmeritvi na kmetijsko pridelavo je pred leti končala v stečaju.

Pisarniški objekt v Ajdovščini za pol milijona evrov

V stečaju **Primorja** je naprodaj tudi **pisarniški objekt na Idrijski cesti v Ajdovščini**, ki se prodaja skupaj z večjim parkiriščem in pripadajočimi zemljišči. Objekt obsega pritličje in dve nadstropji. Neto površina stavbe je 925,11 kvadratnega metra, skupna površina zemljišč pa nekaj manj kot 2.200 kvadratnih metrov. Nepremičnina se prodaja skupaj s pohištvom in opremo (mize, stoli, omare in podobno). Izključna cena za vse skupaj je 507.131 evrov. Dražba bo 21. avgusta.

Industrijski kompleks v Brežicah

DUTB na svoji spletni strani oglašuje prodajo **industrijskega objekta v Brežicah**, v katerem je pred leti obratovala tovarna pohištva **Novoles**. Kompleks več ločenih objektov že nekaj let ni v uporabi. Nekateri so potrebni temeljite prenove, drugi pa so primerni za takojšnjo nadaljnjo uporabo. Skupno obsegajo 14.554 kvadratnih metrov, pripada pa jim 32.101 kvadratni meter zemljišč. Kompleks leži na dobri lokaciji nedaleč stran od središča Brežic. Uvoz na avtocestno povezavo Ljubljana–Zagreb je oddaljen le 2,5 kilometra. Nepremičnine so opremljene z najpomembnejšo infrastrukturo. Veljavni prostorski načrt predvideva tudi gradnjo stanovanjskih objektov, za katere so že narejeni idejni projekti. Oglaševana cena je določena pri 1,5 milijona evrov, kupec pa bo moral poravnati še 22-odstotni DDV, je razvidno s strani DUTB.

Kamnolom Griža za 1,19 milijona evrov

Iz stečajne mase nekdanjega gradbenega velikana Primorja bo naprodaj **kamnolom Griža med Rižano in Hrastovljami**. Kamnolom je Primorje zaprlo še pred stečajem, kar pomeni, **da sameva že več kot sedem let**. Zemljišča kamnoloma, ki so naprodaj, skupno merijo 47.680 kvadratnih metrov. Skupaj z zemljišči so naprodaj še stroji in oprema, ki pa so rabljeni in niso več v uporabi, zato so potrebni obnove ali zamenjave.

V kompletu s kompleksom so naprodaj še zaloge gramoza, ki ga je za okoli 4.500 ton, in 9.900 ton predelanega gradbenega materiala. Predmet prodaje so še pravice pridobivanja tehničnega kamna za potrebe v **gradbeništvu** in dela na prometnicah ter predelava nenevarnih gradbenih odpadkov. Na dveh zemljiščih je predvidena tudi širitev

kamnoloma. Cena za kompleks je postavljena pri 1,39 milijona evrov. Dražba bo 4. septembra.

Tiskarski kompleks v Murski Soboti za 560 tisočakov

V osebnem stečaju boste lahko kupili **poslovno-proizvodni kompleks nekdanje tiskarne Pomurski tisk**, pozneje Tiskarne Klar, v Lendavski ulici v Murski Soboti. Kot je razvidno iz ceditve, gre za nedelujoč sklop objektov raznolike zasnove in opremljenosti. Deloma so objekti obnovljeni, deloma pa opuščeni. Nekateri deli so

poškodovani, zato bi bila potrebna adaptacija. Nepremičnine so blizu mestnega jedra, a oddaljene od glavnih prometnih vpadnic. Skupna površina zemljišč je dobrih pet tisoč kvadratnih metrov, površina stavb pa okoli 4.220 kvadratnih metrov. Po ceni je tržna vrednost ocenjena na 700 tisoč evrov, na tokratni drugi dražbi pa bo kompleks naprodaj za 560 tisoč evrov. Dražba bo 20. avgusta.

Gradbeni kompleks pri Celju za 1,5 milijona evrov

V stečaju družbe **SGP Nova** se prodaja **večji poslovno-skladiščni kompleks** v naselju Začret ob vzhodnem delu Celja. Kako veliko je zemljišče, iz razpisa dražbe in drugih dokumentov na AJPES ni razvidno. Je pa razvidno, da gre za ograjeno zemljišče, na katerem je več objektov. Nekoč je tu delovala farma, pozneje je bila namembnost spremenjena za gradbeno dejavnost. Objekti na zemljišču niso vpisani v zemljiško knjigo, za to bo moral poskrbeti novi lastnik. Za dva od objektov obstaja gradbeno dovoljenje za spremembo namembnosti v proizvodne prostore. Kompleks je tokrat naprodaj že četrtič, izklicna cena je 1,5 milijona evrov. Dražba bo 20. avgusta.

Poslovanje gospodarskih družb v letu 2018

Rast dodane vrednosti nad rastjo prodaje, dobički rekordni

Bojan Ivanc*

GROWTH IN GROSS VALUE ADDED ABOVE SALES, RECORD PROFITS

Slovenian corporates have published a record set of results in past year (2018). With 97 bn EUR of sales, they managed to grow their gross value added to 22 bn EUR (55 % of national economy). They employed 503 thousand employees (measured at working hours), what is 64 % of national economy and sold 40.7 bn EUR of goods and services to foreign clients. Growth in all business categories was high, but generally lower than in 2017, which is also to expect due to lower GDP growth. Sales have increased by 7.4 %, exports by 8.7 %, value added by 7.6 % and employees headcount by 4.6 %.

JEL G30 J21

Slovenske gospodarske družbe¹ so v lanskem letu (2018) ob 97 mrd EUR prodajnih prihodkih ustvarile 22 mrd EUR dodane vrednosti (55 % celotnega nacionalnega gospodarstva – NG). Zaposlovale so 503 tisoč zaposlenih (merjeno po delovnih urah), kar je bilo 64 % NG, in ustvarile 40,7 mrd EUR izvoznih prihodkov². Rast pri vseh poslovnih kategorijah je bila nadpovprečna, vendar je bila drugo leto nekoliko nižja kot v letu 2017, kar je tudi skladno z nekoliko nižjo rastjo BDP. Prodaja se je okreplila za 7,4 %, prihodki od izvoza za 8,7 %, dodana vrednost za 7,6 %, število zaposlenih pa za 4,6 %.

V 2018 realno 8 % nad zadnjim vrhom

V letu 2018 je bilo slovensko nacionalno gospodarstvo realno za okrog 8 % večje kot v letu 2008, ko je doseglo cikel zadnjega vrha. Gospodarska rast, ki traja vse od zadnjega četrletja 2013, se je v zadnjem letu nekoliko

umirila, saj je bila 4,5 % (2017: 4,9 %) in je peto leto prehitela rast EU-28 (2,0 % v 2018), kar je tudi pričakovano, saj je kupna moč prebivalca Slovenije okrog 16 % nižja od povprečja EU-28, konvergenčna hipoteza pa manj razvitim gospodarstvom v enotnem carinskem in valutnem prostoru narekuje relativno višjo gospodarsko rast. Gospodarska rast je bila v zadnjih dveh letih pretežno osnovana na uravnoteženi rasti investicij, neto izvoza in zasebne potrošnje, pri čemer je znašal prispevek prve komponente (po izdatkovni metodi) kar polovico gospodarske rasti. Zasebna potrošnja je prispevala okrog 20-25 % h končni rasti, medtem ko se je prispevek neto izvoza skrčil zaradi višje rasti uvoza, kar je bilo posledica hitrejših rasti investicij (zahtevajo uvoz kapitalskih dobrin ter določenih storitev) in zasebne potrošnje. Glede na povprečje EU-28 se je razlika do povprečne razvitosti po kupni moči zmanjšala na 87 % (leta 2008: 90 %).

* Bojan Ivanc, CFA, CAIA, univ. dipl. ekon., glavni ekonomist pri Analitiki GZS, bojan.ivanc@gzs.si, GZS

¹ Gospodarske družbe v tej definiciji so vse nefinančne družbe (d. d., d. o. o., d. n. o., k. d.), ki so do konca marca 2019 predložile Ajpesu nekonsolidirane in nerevidirane finančne izkaze iz poslovanja za leto 2018.

² Prihodki na tujih trgih predstavljajo fakturirane prihodke od prodaje blaga in storitev.

Pri tem so pomembne tudi spremljajoče okoliščine te rasti, saj se še vedno izboljšujejo ključna neravnovesja v vseh sferah nacionalnega gospodarstva (gospodarstvo, država, banke in prebivalstvo), ki so bila denimo še prisotna v letu 2008. Javne finance so se okrepile, saj je dolg države upadel pod 70 % BDP, v letu 2017 in 2018 pa smo beležili javnofinančni presežek, ki je bil predvsem posledica višje nominalne gospodarske rasti od pričakovane. To je prispevalo k hitrejši rasti davčnih prilivov ter manjši potrebi po socialnih transferjih (ti so se nominalno še vedno povečevali zaradi rasti dodeljenih pravic) zaradi hitrega znižanja brezposelnosti. Presežek na tekočem računu plačilne bilance je bil leta 2018 (7 % BDP) nekoliko nižji kot v letu 2017 (7,2 %) ter je bil pretežno posledica presežka pri storitvah (6,8 % BDP, pri blagu 2,5 % BDP), in sicer predvsem zaradi večje turistične potrošnje tujih turistov v Sloveniji ter rasti izvoza transportnih storitev. Industrijska proizvodnja v predelovalni dejavnosti se je okrepila za 5,5 %, kar je bilo nekoliko manj kot v letu 2017 (8,7 %). Najbolj se je okrepila proizvodnja visoko tehnoloških proizvodov (+6,8 %; +4,5 % v 2017), kateri je po rasti sledila proizvodnja srednje visoko tehnološko zahtevnih proizvodov (+6,8 %, v 2017: +14 %). Pri nizki in srednje nizki tehnološki proizvodnji je bila rast okrog 5 %. Cene industrijskih proizvodov pri proizvajalcih so se okrepile za 2,1 %, kar je bilo podobno kot leta 2017 (2,2 %) in odseva zmerno rast cen surovin. Končne cene življenjskih potrebščin so se okrepile za 1,7 %. Od tega so se cene blaga okrepile za 1,5 % in cene storitev za 2,2 %.

Pomen gospodarskih družb v ustvarjeni dodani vrednosti gospodarstva

V analizi se osredotočam na analizo poslovanja gospodarskih družb³, ki so v letu 2018 ustvarile 22,4 mrd EUR bruto dodane vrednosti oziroma 55 % celotne (49 % BDP, ker davki in subvencije predstavljajo 14 % BDP). Preostanek dodane vrednosti so ustvarili širša država (agencije, javni zavodi, občine, ministristva in drugi državni organi), zasebni zavodi, društva, finančne družbe in samostojni podjetniki (zadnji 1,43 mrd dodane vrednosti), ocenjen je tudi delež sive ekonomije. Pri analizi poslovanja samostojnih podjetnikov predstavlja velik izziv rastoče število samostojnih podjetnikov, ki so obdavčeni na podlagi ugotovljenega dobička z upoštevanjem normiranih odhodkov. Ti niso zavezani k predložitvi finančnih izkazov. V letu 2018 je bilo takih

subjektov že 38 tisoč, še v letu 2015 pa 20 tisoč. To tudi vpliva na zniževanje števila navadnih podjetnikov (55 tisoč v 2018, 3 % manj), ki oddajo finančne izkaze. Z vidika bank in kreditnega plasmana so tako predvsem relevantne gospodarske družbe, saj te največ povprašujejo po posojilih ter imajo največjo potrebo ter tudi zmožnost za servisiranje in poplačilo posojil. Prav tako imajo v lasti premoženje, ki ga lahko zastavijo.

	2018, ocena Analitike GZS	2018, dejansko stanje	Dejansko glede na plan
Prodaja (mio EUR)	96.093	97.368	101,3%
Izvoz (mio EUR)	40.061	40.700	101,6%
Dodana vrednost (mio EUR)	21.809	22.355	102,5%
Dodana vrednost na zaposlenega	44.290	44.415	100,3%
EBITDA (mio EUR)	8.683	8.940	103,0%
Neto dobiček (mio EUR)	3.801	4.197	110,4%
Investicije (mio EUR)	5.181	5.160	99,6%
Neto finančni dolg/EBITDA	2,6	2,3	88,5%

Vir: Analitika GZS

Analiza naših ocen v letu 2018

Dejanska letna prodaja gospodarskih družb je bila za 1,3 % nad našo oceno, dodana vrednost pa 2,5 % nad njo. Dodana vrednost na zaposlenega je bila za 0,3 % višja od napovedane, EBITDA pa za 3 %. Neto dobiček je bil višji za desetino od naše ocene, zadolženost pa se ni povišala na 2,6 (neto finančni dolg-na-EBITDA), pač pa se je znižala na 2,3. Pri investicijah je bila naša ocena za 0,4 % višja od dejanske.

Padec števila delniških družb se nadaljuje

Pri analizi poslovanja izhajamo iz nekonsolidiranih in ne-revidiranih finančnih izkazov, ki jih gospodarske družbe predložijo AJPEŠ-u do konca marca za predhodno poslovno leto. Pri primerjavi s predhodnimi leti ločimo med spremembo poslovnih kategorij za vsako posamezno leto (drugačna skupina družb) in med spremembo pri istih družbah (samo družbe, ki so oddale finančne izkaze v zadnjem in predhodnem letu). Temeljna razlika je v t. i. *survivorship bias*, saj je rast pri istih družbah običajno višja kot pri vseh, saj družbe, ki vstopijo v stečajni postopek v določenem letu, že leto pred tem poslujejo slabše. Družbe, ki so v drugih insolvenčnih postopkih (likvidacija, prisilna poravnava ipd.) so vseeno zavezane k poročanju in oddajajo finančne izkaze ter so v analizo vključene. V času gospodarske recesije so bile razlike med obema

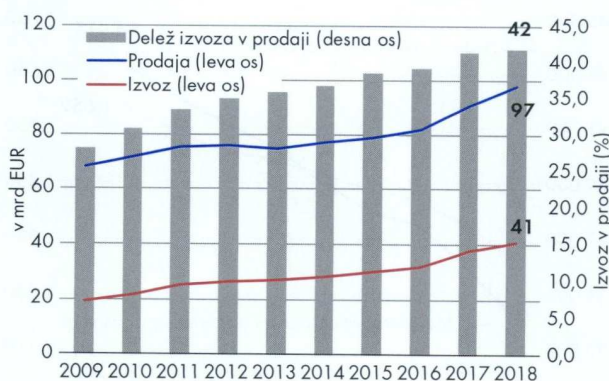
³ Med gospodarske družbe denimo ne spadajo banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje in nekatere druge finančne in investicijske družbe, med njih pa sodijo denimo lizinski družbe.

metodama merjenja rasti pri dodani vrednosti precejšnje, tudi do 3 odstotne točke v letu 2011 (vse družbe: +1,1 % rast dodane vrednosti, iste družbe: +4,1 %). V celotnem desetletju pa je bila razlika 1,7 odstotne točke. V letu 2018 se je znižala na 1,2 odstotne točke. Rast pri istih družbah sicer kaže tudi prevzem tržne pozicije od podjetja, ki je v stečaju prenehalo s poslovanjem. Od 66.749 gospodarskih družb, ki so oddala letno poročilo za leto 2018, je bilo v letu poročanja ustanovljenih 4.396 družb, poslovati pa je prenehalo 4.117 družb. Po podatkih Poslovnega registra Slovenije je bilo v letu 2018 v poslovnem registru skoraj 73 tisoč družb, kar je bilo 0,4 % več. Na drugi strani je število samostojnih podjetnikov poraslo za 4,2 % na 94 tisoč. Glavnina novih gospodarskih družb je bila ustanovljena v dejavnosti poslovanje z nepremičninami in v prometu in skladiščenju, kar sta dejavnosti, ki sta precej okrepili prihodke v lanskem letu ter kjer je povprečna velikost subjektov majhna. V trgovini, kjer je bilo 23 % vseh gospodarskih družb, se je njihovo število znižalo za 140. Po pravnoorganizacijskih oblikah se nadaljuje že več kot desetletje trajajoč trend upadanja števila delniških družb. Njihovo število se je znižalo za 39 na 592, medtem ko je bilo še leta 2008 1.034. Na drugi strani se je v enem letu znižalo število družb z neomejeno odgovornostjo (za 84 na 529), komanditnih družb (za 29 na 287). Število družb z omejeno odgovornostjo je vnovič poraslo, in sicer za 422 na 71.017, kar je bilo 20.000 več kot v 2008.

Rast prodaje na tujih trgih visoka, a pol nižja kot v 2017

Čisti prihodki od prodaje so se v letu 2017 okrepili za 7,4 % na 97,4 mrd EUR (v letu 2017 za 11,4 %) oziroma za 2,7 % na zaposlenega (193 tisoč EUR). Desetletna povprečna rast je bila denimo le 2,2 %. Na domačem trgu so se okrepili za 6,5 % (2017: 7,5 %), na tujem pa

Graf 1: Gibanje prodaje in izvozne usmerjenosti

Vir: Kapos, podatki Ajpes

za 8,7 %, pol manj kot v letu 2017. Od tega je bila rast izvoza na trge EU 9,5-odstotna (+2,8 milijarde evrov), na trgih zunaj EU pa 5,7-odstotna (+463 milijonov evrov). Celotni prihodki na trgu EU so bili sicer v letu 2018 32 milijard evrov (80 % vseh tujih), na trgih zunaj EU pa 8,5 milijarde evrov. Ob 5,5-odstotni rasti industrijske proizvodnje v predelovalnih dejavnostih (glavnina je namenjena izvozu) in 2-odstotni rasti cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih lahko sklepamo, da se kvalitativna struktura izvoza ni bistveno izboljšala. Rast je torej v večjem obsegu temeljila na večji količinski proizvodnji.

Bruto marža brez večjega povečanja, izdatki za R&R se še znižujejo

Ker se je že deseto zaporedno leto prodaja na tujih trgih povečala hitreje kot na domačem, se je delež le-te v skupni prodaji povečal že na 41,8 % (2009: 28 %). Zaradi podobne rasti stroškov blaga, materiala in storitev kot prodaje (+7,4 %) se je bruto marža (definirana kot delež dodane vrednosti v prodaji) nekoliko zvišala s predlanskih 22,9 % na 23,0 %, kar je zelo blizu desetletnega povprečja (22,9 %). Dodana vrednost se je okrepila za 7,6 % na 22,4 mrd EUR.

Več kot 37 % celotne dodane vrednosti so ustvarile predelovalne dejavnosti, 17 % trgovina, 9,5 % promet in skladiščenje, 6,5 % strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti in 5,8 % dejavnosti IKT in **gradbeništvo**. Uteži po dejavnostih se niso veliko spremenile, z izjemo **gradbeništva**, kjer je dodana vrednost porasla za petino na 1,3 mrd EUR. Od 1,6-milijardnega prirasta dodane vrednosti v letu 2018 se je dodana vrednost najbolj okrepila zaradi predelovalnih dejavnosti (460 mio EUR oz. 29 % celote), trgovine (282 mio EUR oz. 18 % celote), **gradbeništva** (200 mio EUR oz. 13 % celote) ter prometa in skladiščenja (180 mio EUR oz. 11 % celote). Kar je zaskrbljujoče, je dejstvo, da so se izdatki za raziskave in

Graf 2: Gibanje dodane vrednosti in bruto marže

Vir: Kapos, Analitika GZS

razvoj (statistično poročanje, ki ne izhaja iz finančnih izkazov družb) od vrha v letu 2013 (715 mio EUR) vnovič znižali v 2017 (zadnji znan podatek), in sicer na 600 mio EUR. To posledično pomeni majhno verjetnost, da se bo bruto marža v prihodnje povečala na višjo raven v srednjeročnem obdobju.

Rast produktivnosti ponovno nižja od rasti plač

Produktivnost (dela) se je okrepila za 2,9 %, kar je bilo najhitreje po letu 2014 ter nad 10-letno povprečno rastjo (2,4 %). Razlog za šibko rast je bila vnovična visoka rast števila zaposlenih (+4,6 % po delovnih urah oz. +21.800), kar je »nevtiraliziralo« sicer na prvi pogled zavidljivo rast dodane vrednosti (+7,4 %). Rast povprečne bruto plače (+4,5 %) je bila višja od rasti produktivnosti, tako kot v letu 2017. V gospodarskih družbah je bila povprečna izplačana bruto plača 1.652 EUR mesečno. Strošek dela v dodani vrednosti se je povešal na 60,7 %, kar je bilo 0,7 odstotne točke manj od desetletnega povprečja. EBITDA se je okrepila za 6 % na 8,9 mrd EUR, vendar se je marža EBITDA vnovič znižala z rekordnih 9,6 % v 2016 na 9,2 % v 2018, kar lahko pripišemo nekoliko hitrejši rasti stroškov dela (+8,9 %). Glede na dolgoletno povprečje je bila ta marža višja za 0,1 odstotne točke. Tri četrtine EBITDA (5,8 mrd EUR) je odpadlo na predelovalne dejavnosti, trgovino ter promet in skladiščenje. K pol milijarde EUR višji EBITDA so največ prispevale dejavnosti trgovina (+123 mio EUR), dejavnosti IKT (+109 mio EUR), **gradbeništvo** (+85 mio EUR) ter promet in skladiščenje (+81 mio EUR). Najbolj se je znižala v oskrbi z vodo (-15 mio EUR), rudarstvu (-9 mio EUR) in predelovalnih dejavnostih (-5,8 mio EUR).

Investicije 1,4-krat višje od amortizacije

Razlika med EBITDA in EBIT pojasni analiza odpisov / vrednosti, ki so sestavljeni iz amortizacije (86 % odpisov) in prevrednotovalnih poslovnih odhodkov. Zadnji so večjoma odvisni od poslovnega cikla, saj njihova vrednost v času recesije narašča, v času večletne gospodarske rasti pa upada. V letu 2018 so znašali le še 600 mio EUR (0,6 % letne prodaje), kar je bilo 120 mio EUR manj kot v letu 2017. Amortizacija se je povečala za 6,6 % na 3,54 mrd EUR, kar je predstavljalo 3,7 % letne prodaje. Investicije so bile za 45 % višje od amortizacije in so znašale 5,16 mrd EUR oziroma 5,3 % letne prodaje. Desetletno povprečje je znašalo 5,1 % letne prodaje, kar pomeni, da se je v zadnjih dveh poslovnih letih investicijski cikel prevesil v fazo rasti, ki bo najverjetneje tudi še trajala 2 leti (kazalnik enote prodaja na aktivo temu pritrjuje).

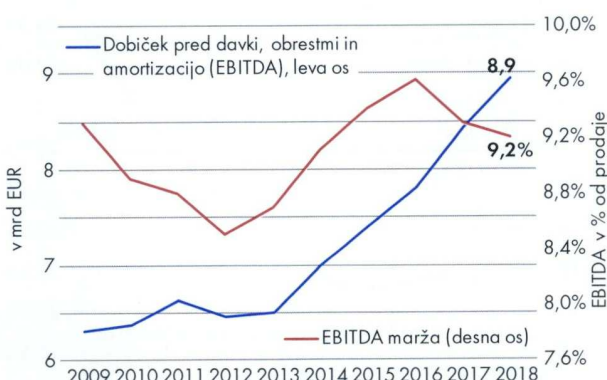
Okrog

39 % investicij je bilo izvedenih v predelovalnih dejavnostih (2 mrd EUR), 13 % v prometu in skladiščenju (650 mio EUR) in 570 mio EUR v trgovini. Nadpovprečno investicijsko dejavnosti so bili še v oskrbi z energenti (370 mio EUR). Predvsem zaradi nižje vrednosti prevrednotenij se je torej EBIT (+9,4 % na 4,8 mrd EUR) povečal bolj kot EBITDA (+6 %). Marža EBIT je tako porasla s 4,8 na 4,9 %, kljub znižanju marže EBITDA (s 9,3 na 9,2 %).

Večanje deleža kratkoročnih finančnih obveznosti

Finančni izid je bil prvič v zgodovini sodobnih finančnih izkazov pozitiven (139 mio EUR), kar je tako posledica rasti finančnih prihodkov (+92 mio EUR) in padca finančnih odhodkov (-160 mio EUR). Med vrstami finančnih odhodkov so se povečali le finančni prihodki iz deležev (+150 mio EUR), medtem ko so se prihodki iz danih posojil (-30 mio EUR) in iz poslovnih terjatev skrčili

Graf 3: Gibanje EBITDA in EBITDA marže

Vir: Kapos, podatki Ajpes

Graf 4: Gibanje produktivnosti in bruto plač

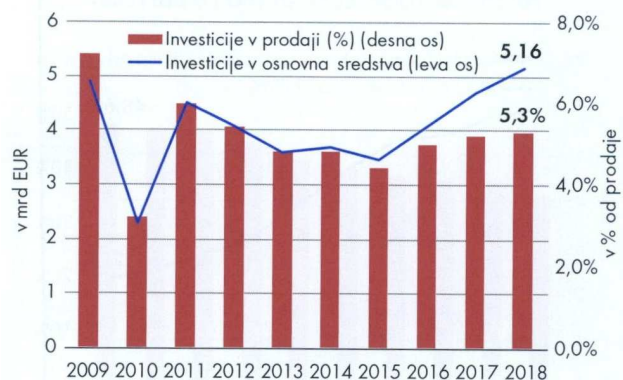
Vir: Kapos, Analitika GZS

(-26 mio EUR), predvsem zaradi nižjih obrestnih mer ter tudi manjše potrebe po financiranju obratnih sredstev kupcem. K znižanju finančnih odhodkov so največ prispevali nižje oslabitve in odpisi (-70 mio EUR) kot tudi iz finančnih obveznosti (-67 mio EUR). Prvi so se znižali zaradi splošne gospodarske rasti ter rasti vrednosti sredstev, zadnji pa zaradi znižanja obrestnih mer, medtem ko se je vrednost dolgoročnih in kratkoročnih finančnih obveznosti povečala za 0,6 % na 26,6 mrd EUR (40,7 mrd EUR v letu 2009). Distribucija dolga se je spremenila nekoliko bolj v korist drugih finančnih obveznosti in do družb v skupini (financiranje domačih hčerinskih družb doma in v tujini). Finančne obveznosti do bank so se skrčile za 624 mio EUR (-4,5 %) na 50,3 % vseh finančnih obveznosti. Od tega so se dolgoročne obveznosti do bank skrčile za 7,9 %, kratkoročne pa povečale za 6,7 %. To je verjetno posledica tega, da družbe bančna posojila še v večjem obsegu namenjajo financiranju zalog in terjatev, manj pa investicijam, ki jih financirajo iz tekočih denarnih tokov in prihrankov (denarja na računih). Okrog 73 % vseh obveznosti je bilo dolgoročnih. Druge finančne obveznosti so se okrepile za 336 mio EUR (izdaja komercialnih depozitov, obveznic, lizingi ipd.), do družb v skupini pa za 450 mio EUR. Obrestna mera na finančni dolg je upadla z 2,6 na 2,3 %, na bančni dolg pa z 2,4 na 2,2 %. Obrestna mera na posojila prejeta od družb v skupini je bila ustrezno nižja, in sicer 1,9 % v letu 2018. Gospodarske družbe, ki so posojale, so za to zaračunale 3,6 % letno, družbam v skupini pa ustrezno nižje, in sicer 2,2 %.

Zadolženost na zgodovinsko najnižjih ravneh

Agregatno razmerje med neto finančnim dolgom in EBITDA se je vnovič znižalo, in sicer na 2,3. Znižanje kazalnika je bilo vnovič posledica visoke rasti EBITDA (+9,4 % v 2018, +5,5 % v 2017), saj se je finančni dolg nekoliko povečal (+162 mio EUR), medtem ko se je stanje denarnih sredstev povečalo za 670 mio EUR na 6,3 mrd EUR. Kazalnik zadolženosti se je med pomembnejšimi dejavnostmi povečal v oskrbi z vodo (na 1,2), v rudarstvu (na 3,4) in v predelovalnih dejavnostih (na 1,3), medtem ko se je najbolj znižal v **gradbeništvu** (1,8), trgovini (1,6), dejavnostih IKT (1,1) ter prometu in skladiščenju (2,8). Posledično lahko ocenimo, da je bila rast poslovanja tako večinoma financirana iz tekočega presežka iz operativnega poslovanja, manj pa iz financiranja (posojila). Če bi EBITDA upadla na desetletno povprečje (7,2 mrd EUR), bi se kazalnik dvignil na 2,8, če pa bi upadla na najnižjo vrednost v desetletju (6,3 mrd EUR v 2009), bi se dvignil na 3,2. Povprečna desetletna vrednost kazalnika je bila sicer 4,2. Največji obseg denarnih sredstev je bil v predelovalnih dejavnostih

Graf 5: Gibanje investicij

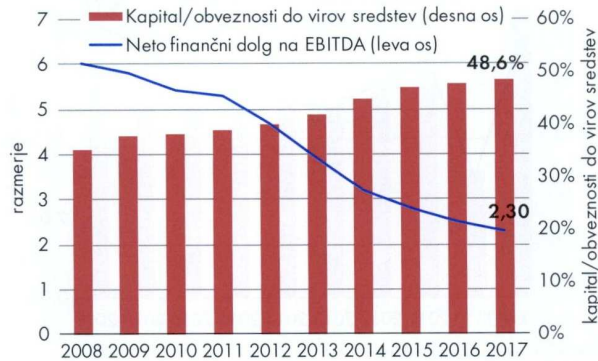
Vir: Kapos, podatki Ajpes

(1,4 mrd EUR), trgovini (1,4 mrd EUR) in strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (930 mio EUR), kjer so se tudi najbolj povečala (+34 %).

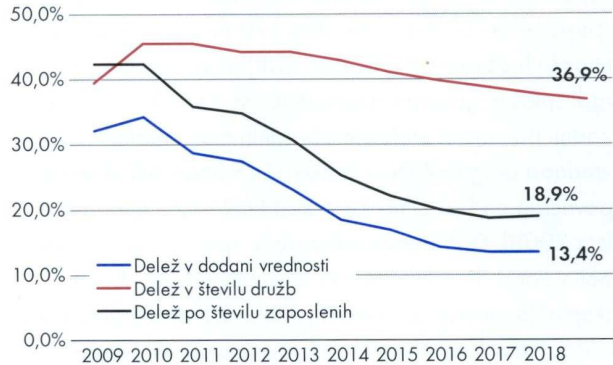
Kapital se močno krepi že zadnja štiri leta (6,2 % na leto) in se je v letu 2018 okrepil za 6,3 %, kar je bilo predvsem posledica višanja računovodske postavke prenesenega čistega dobička (+1,4 mrd EUR), čistega dobička poslovnega leta (+463 mio EUR) in rezerv iz dobička (+444 mio EUR). Osnovni kapital se je po dveh letih padanja (odseva večji pomen stečajev kot ustanovitev družb s svežim kapitalom) povečal za 0,4 % oziroma za 67 mio EUR. To kaže slabo razvit primarni trg kapitala kot tudi pomanjkanje večjih *greenfield* investicij (za razliko od *brownfield*, ki pomenijo prevzem slovenske družbe, te pomenijo vplačilo osnovnega kapitala). Delež kapitala v obveznostih do virov sredstev se je povečal na 48,6 %, kar je 10 odstotnih točk nad dolgoletnim povprečjem. Delež tujega lastništva se še vedno krepi. Med večjimi industrijskimi podjetji jih je že polovica v tuji lasti.

Največ dobička v zgodovini

Gospodarske družbe so v letu 2018 plačale za 752 mio EUR davka iz dobička (DDPO), kar je bilo največ po letu 2007 (944 mio EUR). Čistega dobička so ustvarile za 5,15 mrd EUR (+12 %), kar je bilo največ v zgodovini, izgube pa za 1 mrd EUR, kar je bilo najmanj po letu 2007 (1 % manj kot v 2017). Neto čistega dobička (čisti dobiček pri glavnini družb, zmanjšan za čisto izgubo pri preostalih) je tako bilo za 4,2 mrd EUR (+16 % glede na 2018), kar je bilo zgodovinsko največ. Med večjimi družbami, ki so imele izgubo, sta izstopali družba v predelovalni dejavnosti, ki jo je prevzel tuji lastnik, ki je skladno z običajno prakso oslabil vrednost družbe z agresivnim prepoznavanjem tržne vrednosti sredstev (prevrednotenje vrednosti na navzdol), ter družba v energetiki, ki se

Graf 6: Gibanje deleža kapitala v pasivi in relativne zadolženosti (NFD/EBITDA)

Vir: Kapos, Analitika GZS

Graf 8: Gibanje dobičkonosnosti kapitala po Du Pontovi formuli

Vir: Kapos GZS, podatki Ajpes

ukvarja s proizvodnjo električne in toplotne energije ter so jo prizadele višje tržne cene CO₂ (ETS)-kuponov. Neto marža pri gospodarskih družbah se je okrepla na 4,3 %, kar je bilo še enkrat več kot povprečno v desetletju (1,7 %). Donos na kapital je bil 9,1 % ter je, razčlenjen po Du Pontovi formuli, porasel predvsem zaradi rasti neto marže, medtem ko se je obračanje sredstev okrepi

z 0,98 na 1,01 (1,01 enota prodaje na 1 enoto povprečnih sredstev). Zadnji kazalnik se je okreplil z dna v letu 2009 (0,65) vse do 1,01 (2018), kar kaže izboljšano učinkovitost upravljanja sredstev (10-letno povprečje: 0,83). Ob tem se je finančni vzvod (merjen z aktivno na kapital) znižal z 2,86 v 2009 na 2,08 v 2018. Likvidnost je ostala visoka. Kratkoročni koeficient je znašal 1,4,

Tabela 1: zadolženost področij dejavnosti (agregatno povprečje), likvidnost, EBITDA

Področje dejavnosti	Neto finančni dolg na EBITDA	Kratkoročni koeficient	EBITDA, mio EUR
C - PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	1,3	1,5	3.174
G - TRGOVINA; VZDRŽEVANJE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL	1,6	1,4	1.587
H - PROMET IN SKLADIŠČENJE	2,8	1,5	1.123
J - INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJAVNOSTI	1,1	1,4	608
M - STROKOVNE, ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJAVNOSTI	3,0	1,4	505
D - OSKRBA Z ELEKTRIČNO ENERGIJO, PLINOM IN PARO	3,0	1,4	479
F - GRADBENIŠTVO	1,8	1,3	378
L - POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	7,0	1,0	276
I - GOSTINSTVO	3,7	0,8	190
N - DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJAVNOSTI	1,3	1,3	133
K - FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJAVNOSTI	21,4	1,7	130
Q - ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	2,0	1,4	83
E - OSKRBA Z VODO; RAVNANJE Z ODPLAKAMI IN ODPADKI; SANIRANJE OKOLJA	1,2	1,4	82
A - KMETIJSTVO IN LOV, GOZDARSTVO, RIBIŠTVO	1,8	1,6	61
R - KULTURNE, RAZVEDRILNE IN REKREACIJSKE DEJAVNOSTI	2,4	1,1	60
B - RUDARSTVO	3,4	1,0	41
S - DRUGE DEJAVNOSTI	0,9	1,2	18
P - IZOBRAŽEVANJE	2,4	1,1	11
O - DEJAVNOST JAVNE UPRAVE IN OBRAMBE; DEJAVNOST OBVEZNE SOCIALNE VARNOSTI	3,6	1,6	1
Skupaj	2,3	1,4	8.940

Razvrščeno po velikosti EBITDA (padajoče).

Vir: baza Kapos, podatki Ajpes

podobno kot v obdobju 2016–2017.

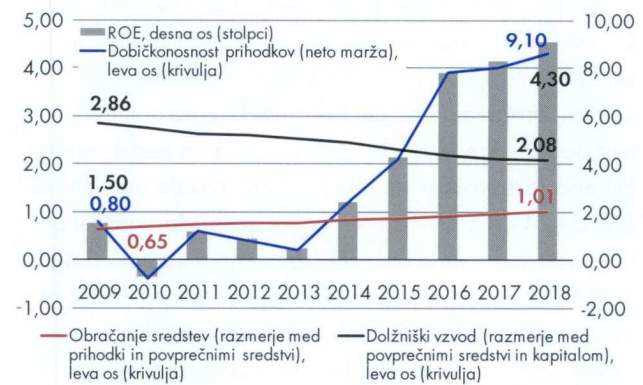
Prezadolženih družb podobno kot v 2017

Sprememb pri pojavnosti prezadolženosti družb ni bilo, kar je najverjetneje posledica dolgotrajnega stanja navedenih družb, poslovnega modela kot tudi njihove sistemske pomembnosti, nezmožnosti izboljšanja poslovanja in ustreznega znižanja dolžniškega vzvoda. Če določimo prezadolžene družbe kot tiste, ki so imele v tekočem letu (1) pozitivno EBITDA ter razmerje med neto dolgom in EBITDA nad 5, ali (2) negativno EBITDA, je bilo število teh družb v letu 2017 več kot 25.000 (več kot tretjina vseh). Zaradi relativno enostavne ustanovitve gospodarske družbe v Sloveniji je ta podatek zavajajoč ter ga je treba interpretirati z vidika pomena teh družb glede na dodano vrednost in zaposlene. Te družbe so ustvarile 13,4 % celotne dodane vrednosti ter so zaposlovale manj kot petino vseh zaposlenih.⁴ Te družbe so skupaj imele 16,6 mrd EUR celotnega finančnega dolga. Nominalno največ dolga do bank so imele prezadolžene družbe v dejavnostih financ (3 mrd EUR), prometu in skladiščenju (2,6 mrd EUR), strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (2,1 mrd EUR), trgovini (2,1 mrd EUR), poslovanju z nepremičninami (1,9 mrd EUR) in predelovalnih dejavnostih (1,9 mrd EUR). Seveda ves ta dolg ni bil presežen. Še v letu 2010 (na vrhu cikla prezadolženosti) so prezadolžene družbe predstavljale tretjino ustvarjene dodane vrednosti, 45 % vseh po številu, v njih pa je bilo zaposlenih 43 % vseh zaposlenih pri gospodarskih družbah. Ker pa je EBITDA spremenljiva poslovna postavka (odvisna je od poslovnega cikla), se lahko delež prezadolženih družb zopet poveča, če se EBITDA zniža. To bi se denimo najverjetneje zgodilo zaradi rasti cen vhodnih surovin in/ali padca prodaje ob nespremenjenih stroških dela in drugih fiksnih stroških (amortizacija, obresti).

Pričakovana je visoka rast razpoložljivega dohodka gospodinjstev

Za naslednji dve leti konsenz analitikov ocenjuje, da bo gospodarska rast med 3 in 4 %, kar pomeni zgodovinsko gledano nadpovprečno rast ter rast nad dolgoletno nevtrarno⁵ (2,2 % po European Consensus, maj 2019). Večjo rast poslovanja si lahko obetajo družbe usmerjene na domači trg: predvsem v segmentu nepremičnin, prodaje vozil oziroma trajnih in poltrajnih dobrin (bela tehnika, zabavna elektronika), finančna dejavnost, ki te nakupe financira

Graf 7: Pomen prezadolženih družb v času

Vir: Kapos GZS, podatki Ajpes

ali zavaruje, ter tudi **gradbeništvo**, ki se krepi na podlagi stanovanjske gradnje in inženirskih projektov (zadnji del cikla sredstev EU). Zelo pomembna bo postala domača potrošnja, saj je po zadnji oceni UMAR pričakovati 5-odstotno povprečno bruto rast plač v letih 2019–2020, zaradi davčne razbremenitve regresa (v 2019), najverjetneje tudi dohodnine in nagrade za poslovno uspešnost (v času pisanje tega prispevka zadnji predlog še ni bil usklajen oz. potrjen v državnem zboru) ter tudi rasti minimalne plače (6,1 % v 2020) in izločitve dodatkov iz minimalne plače pa se bo razpoložljivi dohodek gospodinjstev zelo hitro povečeval. Manjšinska vlada prav tako ni trdno zagotovilo, da se ne bodo pogajanja o plačnih razmerjih in uskladitvah v javnem sektorju ponovno odprla, kar bi lahko vodilo v hitrejšo rast teh plač.

Tabela 2: Napoved poslovanja za 2018 in 2019 nomin. rast

	2018	2019 napoved	2020 napoved
Prodaja (mio EUR)	97.368	7,0%	6,0%
Izvoz (mio EUR)	40.700	6,5%	5,0%
Dodana vrednost (mio EUR)	22.355	6,0%	5,0%
Dodana vrednost na zaposlenega	44.415	3,0%	3,0%
EBITDA (mio EUR)	8.940	5,0%	4,0%
Neto dobiček (mio EUR)	4.197	5,0%	5,0%
Investicije (mio EUR)	5.160	8,0%	6,0%
Neto finančni dolg/EBITDA	2,3	2,4	2,5

Vir: Kapos, podatki Ajpes, napoved: Analitika GZS, 20. maj 2019s

⁴ Ta delež je najverjetneje precenjen za 2-3 o. t., ker sem spadajo tudi družbe, za katerih dolg jamči država (DARS), Slovenske železnice ter nekaj družb, ki so na konsolidirani osnovi še sprejemljivo zadolžene. V dejavnosti financ so tudi lizišne družbe, pri katerih kazalnik neto dolg/EBITDA ni najprimernejši za uporabo ocen o njihovi (pre)zadolženosti.

⁵ Velja navesti, da takšna rast predvideva dolgoletno povprečno gospodarsko rast, brez rasti neravnotežij zaradi morebitne hitre rasti posojil ali zadolženosti katerega od sektorjev. V obdobju se ta ocena tudi malo spreminja, saj je bila denimo oktobra 2016 pričakovana rast 2,1 %. V državah, ki so od Slovenije manj razvite, je ta rast ustrezno višja.

Izvozniki in logisti bodo še naprej krepili svoje prodajne prihodke, vendar lahko pričakujemo nižjo rast, kot smo je bili navajeni v zadnjem letu (okrog 5,8-odstotna nominalna rast izvoza v 2019–2020). Zaradi rasti cen ključnih surovin, predvsem energentov, pričakujemo nominalno rast dodane vrednosti, ki bo zaostajala za rastjo prodaje. Hitrejša rast stroškov dela naj bi tudi vplivala na nižjo rast EBITDA (4 do 5 %). Vseeno naj bi gospodarski cikel pozitivno vplival na neto dobiček, razmerje med neto dolgom in EBITDA pa naj bi se zaradi nadpovprečne investicijske dejavnosti v naslednjih dveh letih zopet začel zmerno povečevati. Tveganje pri aktualni napovedi je predvsem povezano z morebitnim nadaljevanjem trgovinskih vojn, kar bi lahko prizadelo slovensko gospodarstvo predvsem posredno (3/4 izvozimo na trge EU), prek vključenosti v kompleksne vrednostne verige v srednjeevropskem prostoru. Na takšne spremembe se slovensko gospodarstvo težko vnaprej pripravi. Cene surovin (še posebej naftnih derivatov) ter finančna tveganja (visoke cene delnic in

obveznic na globalnem finančnem trgu) prav tako nista zanemarljivi tveganji, medtem ko močnemu evru ne pripisujemo tako negativnega vpliva kot prej naštetim dejavnikom. Znotraj tveganj v domačem gospodarstvu je najbolj izrazito tveganje hitre rasti stroškov dela, ki niso skladni z rastjo produktivnosti, ter bi lahko pomenilo erozijo konkurenčnosti v določenih delovno intenzivnih dejavnosti, kar bi se izrazilo v primeru padca v mednarodni gospodarski dinamiki.

VIRI

1. Statistični urad Republike Slovenije, SI-STAT baza, dostop 22. maj 2019
2. Eurostat, baza podatkov, dostop 24. maj 2019
3. Banka Slovenije, Ekonomski odnosi Slovenije s tujino
4. Kapos, interna baza GZS, podatki o poslovanju gospodarskih družb Ajpes za obdobje 2019-2018
5. Ajpes, poslovni register, dostop 20. maj 2019
6. Evropska komisija, spomladanska napoved 2019
7. Eastern European Consensus, maj 2019